

Carmen Petra Basacopol - 9 decenii de viață în muzică

Grigore Constantinescu: *Stimată Maestră, ne întâlnim pentru a vorbi despre un moment important pentru viața muzicală a lunii noiembrie. Carmen Petra Basacopol, ați asistat, în anul aniversar ce marchează împlinirea celor nouă decenii de existență, la prima audiție a Concertului pentru pian și orchestră, prezentat la Filarmonica din Oradea, avându-l ca solist pe Viniciu Moroianu.*

Carmen Petra-Basacopol: Un eveniment pentru mine, desfășurat în Sala Filarmonicii orădene, care se numește "Enescu - Bartok"; pe drept cuvânt un asemenea titlu. Foarte bine!

G. C.: Este cel mai recent eveniment prin care vă sărbătoriți această vârstă.

C. P.-B.: Da, însă lucrarea a fost scrisă mai demult, la începuturile tinereții mele. Muzica este deci optimistă și vioaie, un dialog antrenant între solist și orchestră. Orchestra nu numai acompaniază, dar așteaptă replicile pianului....

G. C.: Asemenea mie, la începutul conversației noastre. Aș vrea să ne întoarcem puțin înapoi, în timp.

Știu că sunteți din plaiurile Sibiului. Puteți să-mi spuneți, privind în trecut, care au fost motivațiile ce v-au îndreptat către artă?

C. P.-B.: Spre muzică? Trebuie să vă fac o confidență. Aveam trei ani și, împreună cu cele două surori mai mari, Mama ne trimetea, de-a lungul dimineții, să ne jucăm în curte, să profităm de spațiul liber, la aer. Aveam toate condițiile, în copilărie beneficiam la Sibiu de o vilă foarte frumoasă. De-abia apoi au urmat în viața mea zile foarte grele. Mama, care pregătea licența de absolvire la Conservatorul Municipal din Timișoara, condus de Sabin Drăgoi, avea nevoie să studieze. În timp ce ne jucam, eu mă retrăgeam, ascunzându-mă cu șiretenie sub pian, s-o ascult pe Mama cântând. Către finalul celor patru ore de studiu, uneori făcea greșea să termine cu muzică de Chopin. Eu nu mai rezistam, începeam să plâng. Atunci mama mă descoperea, mă certa, "iar ești sub pian, surorile tale sunt la soare, iar tu ești ascunsă aici. De asta ești bolnăvicioasă". Când îi ceream să mă învețe să cânt, răspundea că de abia la vârsta de șapte ani este permis. Avea principiile ei. Dacă pianul rămânea liber, fără să știu să cânt la pian, compuneam, improvizam. Pentru asta a început mai devreme pregătirea mea. Să știți că muzica aparține mai mult copiilor decât celor mai vârstnici. Vă rog să mă credeți.

G. C.: De asta, dumneavoastră, ați și rămas fidelă muzicii.

C. P.-B.: Așa este. Nu o să credeți, dar acum mi-am cumpărat un pian nou. Ce ar putea crede cei care află că, la 90 de ani, îmi cumpăr pian! Dar și acum vreau să cânt, nu pe această pianină veche, ci pe un instrument bun.

G. C.: Deci principala motivație a venit din timpul primei copilării.

C. P.-B.: Dintotdeauna!

G. C.: Cu cât s-au adăugat anii, viața a mers mereu împreună cu muzica.

C. P.-B.: Cred că de atunci, toate astea m-au influențat, într-o oarecare măsură, nu-i așa?

G. C.: Bineînțeles, până când a început pregătirea profesională. Există inițial elemente, argumente sufletești, care sunt cuprinse în personalitatea fiecăruia. Probabil, profesional, studiul a început mai târziu.

C. P.-B.: Foarte târziu! Când am ajuns la Jora, îi spuneam că nu știu prea multe. "Maestre, sunt foarte fericită

că voi învăța muzică"; iar el mi-a răspuns: "Fată, se vede că iubești muzica, dar și eu am făcut întâi Dreptul și pe urmă m-au lăsat la muzică, așa că nu este nicio piedică". Șapte ani am lucrat cu Maestrul Jora.

G. C.: Începând de când?

C. P.-B.: De la 18 ani, când am venit în București, tocmai ca să mă pregătesc să intru la studiile universitare, la Academia de muzică. Până atunci n-am beneficiat, ca Stroe, care a studiat cu Marțian Negrea de la șapte ani, ca și alți colegi de generație. Eu studiasem cu Mama numai pianul. În fiecare zi nu mă despărțeam de pian. Mama m-a dus, la 11 ani, la un concurs organizat de Sabin Drăgoi pentru toți muzicienii din țară. Pentru concurs, aveam un spațiu de repetiție pe scenă. Eram fericită să cânt ce-mi trecea prin cap. Studiam, apoi improvizam, fără să observ prezența lui Drăgoi în sală. La sfârșit, spre surprinderea mea, mi s-a adresat: "Ia vino aici fetițo, ce ai cântat?" Nu am vrut să spun. "Lasă că știu eu ce ai cântat, acum să vii să dai concurs." Pe lângă premiul doi, am primit și o bursă de un an la Paris."

G. C.: Ați plecat deci la Paris?

C. P.-B.: Nici vorbă, mama nu a fost de acord să plec singură departe. Trebuia să termin liceul. Iar eu despre muzică nu știam nimic.

G. C.: Deci, principalul îndrumător la nivel superior, a fost, mai târziu, Jora, care v-a învățat muzică și compoziție?

C. P.-B.: Așa a fost. Mai târziu, când începeam să compun, Maestrul lua o lucrare de-a mea și o cânta de trei ori. Mă gândeam în sinea mea, Doamne, de trei ori, ca să ștergă două măsuri. Și pe urmă îmi spunea: "Ai văzut, fată? E bine, am cântat de trei ori ca să văd că e bine. Dar fără cele două măsuri. Nici nu știi ce mult contează în arhitectură, dacă pui o măsură în plus." Mă duceam acasă și gândeam că are dreptate Maestrul că ștersese două măsuri care probabil se repetau și stricau armonia construcției.

G. C.: Viața în muzică a început cu pianul, a continuat cu învățătura și apoi compoziția. După aceea a fost un nou prag, cel în care ați intrat în cuprinsul lumii lui Mihail Jora. Dar nici asta nu explică de ce, în continuare, în această îndelungată carieră componistică pe care ați împlinit-o, s-a ivit o asemenea diversitate de preocupări. Cred că nu sunt mulți compozitori români care au abordat spectacolul muzical - operă, balet -, lucrări concertante iar, pe de altă parte, a avut preocupări insistente pentru muzica instrumentală, formații camerale și miniaturi vocale. Înseamnă o mare bogăție această diversitate. Nu numai ca stil, dar și ca multiple mijloace...

Lucrări în care aplicația la specificul respectivelor instrumente este foarte deosebită, fie pian, flaut, harpă violoncel, violă. Deci, cum s-a ivit acest interes divers, dorința realizării. Se poate pronunța cuvântul "inspirație"?

C. P.-B.: Da, aveți dreptate. Eu, tot timpul, am mers numai pe inspirație. Dacă nu este inspirație, nu scriu.

G. C.: Și inspirația depinde de factura interesului pentru un anume instrument? Sau și interesul pentru melos, pentru armonie...

C. P.-B.: Nu pot să-mi dau seama, nu sunt așa lucidă, analitică, dar știu că așa simt că asta-mi trebuie... instrumentul ăsta-mi trebuie, neapărat! Așa cum a fost cu Stefan Ruha, care mi-a cântat mult **Concertul pentru vioară...**

G. C.: Sunt mai multe concerte. Cel pentru harpă a fost primul?

C. P.-B.: Nu! Era al treilea concert. Când am fost în străinătate am scris și **Concertino de harpă**, pe care l-a cântat Ganțolea aici aproape în fiecare an.

G. C.: Deci pentru harpă, pentru vioară...

C. P.-B.: ...Pentru flaut (cu Ionuț Ștefănescu), pentru violoncel (Cu Marin Cazacu), interpreți de valoare. Ultimul a fost **Concertul dublu, pentru flaut și harpă**.

G. C.: După modelul lui Mozart?

C. P.-B.: Nu, nu m-am gândit la modelul lui Mozart. Când a fost programat la Filarmonica din București, au pus totuși Mozart întâi, înaintea lucrării mele, pentru că sunt instrumente care merg împreună, instrumente care se malează.

G. C.: Din cele vorbite împreună, mi-ați spus că, înainte de a lucra partitura, auziți muzica.

C. P.-B.: Ca orice compozitor care se lasă condus, sub valul inspirației. Sunt diverse feluri. Unul creează dodecafonic, fac calcule (am încercat și eu să scriu așa și... a fost o catastrofă!), altul meditează.

G. C.: Deci ați preferat inspirația și visul?

C. P.-B.: Știți, este foarte simplu cu inspirația, căci "ți se dă..."

G. C.: Nu este așa de simplu, din ceea ce cunosc, căci am auzit multe lucrări semnate Carmen Petra Basacopol, pornind de la lumea liedului și mergând până la lumea spectacolului muzical, toate sunt lucrate și prelucrate cu rafinament. Această creație vie, nu vine doar dintr-un flux.

C. P.-B.: Da, nu vine oricum, te copleșește și tu nu faci nimic, doar aștepti. Trebuie să știi. Bine, dar am făcut școală, o școală foarte severă cu Jora. De asta Maestrul a ținut foarte mult la mine. Contează mult atitudinea afectivă. Mi-a spus că n-a mai avut un elev care să iubească muzica așa mult. Am învățat de la el să lucrez minuțios, nu oricum, conform ideii că "orice merge". Nu, totul trebuie trecut prin filiera gândului și muncii de creație. În ce îl privește, el avea o mare răbdare, la vârsta dânsului. Mă credeți, știți cine era Maestrul Jora? Am trăit o școală extraordinară cu Maestrul.

G. C.: Există cumva o contribuție a sa pentru muzica vocală de cameră?

C. P.-B.: Nu, nu m-a influențat în niciun proiect. Ce voiam eu, aia mă lăsa să scriu, în deplină libertate. **Sonata pentru vioară** cu care am absolvit, se cântă și astăzi.

G. C.: Deci, lied ați făcut pentru că ați vrut.

C. P.-B.: Da. Și nu știu dacă nu am început ceva mai târziu, când am scris multe lieduri, vreo două sute. Dar, după Jora. Nu le-am scris în timpul lui Jora. În schimb, el era interesat de anumite stiluri, voia să te adaptezi, să te gândești. Dincolo de inspirație, ca studiu. Era compozitor și profesor. Fără îndoială, nu trebuia să cred că "sunt inspirată și asta este". Nu-i numai asta, trebuie să știi cum lucrezi. Se vede și în muzica lui Mihail Jora.

G. C.: Dar, în acest proces de formare, cred, nu este important doar ce face un profesor, ci și ce preia de la el discipolul, pentru că modelul se modifică în funcție de temperamentul celui mai tânăr.

C. P.-B.: Oricum, a mers foarte bine relația de profesor – elev, Jora și cu mine. Mi-a format inspirația, care a intrat în acest fel în muzica mea.

G. C.: De la ce etapă de viață a început pentru Carmen Petra și interesul de manifestare personală al profesoratului?

C. P.-B.: Ca argument, în primul rând, iubesc foarte mult muzicienii tineri, m-aș dăruir fără niciun efort pentru ei. Doresc mereu să-i ajut, să-i ajut.

G. C.: Ce ați predat ca profesor, la Conservator?

C. P.-B.: Nu a fost ușor. Am intrat drept cadru didactic de-abia după opt ani, deși absolvisem cu Diplomă de merit (aveam numai calificative de 10, ca studentă), și aceasta datorită sprijinului lui Dumitru Bughici. Acasă la mine, i-am ajutat pe cei care mă solicitau cu Compoziția. La Conservator, cu formele muzicale, analize, cu licențele.

Mulți au venit către mine cu proiecte, cu lucrări. Fără interese materiale, deși eu am traversat foarte greu perioada studiilor, am răbdare de foame, fiind o familie care n-a fost pe placul societății politice, am suferit foarte mult ca origine socială. Doi dintre maestrul meu, Theodor Rogalski și Paul Constantinescu, m-au ajutat mult cu sfaturi, când le arătam lucrările. Paul Constantinescu spunea "...cât suntem noi, să n-ai grijă. După noi îți va fi mai greu."

G. C.: La vârsta de acum vă mai amintiți de lucrări de tinerețe?

C. P.-B.: Da, cum să nu.

G. C.: Sunt înregistrate în memoria compozitorului? Când vă gândiți la ele, le imaginați sunând? Ca acum 40-50 de ani?

C. P.-B.: Păi de acum 40 de ani datează și **Concertul de pian**. M-am regăsit în el total, la prima audiere de acum. Numai că este foarte vioi, cum eram la acea vârstă.

G. C.: Același lucru evocând baletul **Miorița**, opera **Ciuleandra**, le ascultați, le revedeți, ca un film?

C. P.-B.: Eu am un mare defect. După creație - soțul meu o știe - nu exploatez ocazii în care lucrările mele trebuie să se cânte, să mă zbat pentru aceasta. Dacă se cântă bine, dacă nu, nu! Dacă cineva descoperă o lucrare, îi ofer partitura, dar altfel nu fac nimic. Eu vreau doar să scriu. Când compun, mă izolez într-o altă lume, din care cobor cu greu, în cotidian. Și acum, Viniciu Moroianu a descoperit

la Magazinul "Muzica", singur, **Concertul de pian** și partitura. Nu m-am dus la el. Altceva este grija mea pentru tipărirea partiturilor, ca să las moștenire muzica mea.

G. C.: Înainte de a încheia convorbirea noastră, doresc să-mi spuneți ce simțiți când ascultați, cântată într-o sală de concert, lucrarea pe care a-ți creat-o? Ce stare aveți?

C. P.-B.: Nu spun decât că îi mulțumesc lui Dumnezeu de fericirea pe care mi-o dă, în clipa aceea. E o fericire să auzi că toți îți ascultă muzica și sala aplaudă, ascultătorii se ridică în picioare... Deja îmi pare prea mult. Dar fericirea că ascultă ceva făcut de tine e un moment unic; n-aveți nicio grijă, că se răscumpără cu alte nefericiri, în alte probleme. Totul în viață este în echilibru.

G. C.: Cele nouă decenii de existență, de viață în lumea muzicii, merită dragostea noastră, a melomanilor. Aniversarea aceasta mi-a sugerat subiectul convorbirii, dincolo de relatări biografice, de citate din cronici și opinii ale contemporanilor, nu-i așa?

C. P.-B.: Numai într-o oarecare măsură. Aș vrea să vă ofer lecturii câteva cuvinte pe care le-am citit într-un program al concertelor Filarmonicii bucureștene. Muzicologul Ozana Alexandrescu, întotdeauna încheie programele de la Filarmonică așa: "Deși atât de diversificată stilistic, creația compozitoare poartă o amprentă originală prin prospețimea inspirației, eleganța construcției și capacitatea de a comunica în mod direct cu auditoriul".

Interviu de **Grigore CONSTANTINESCU**